هدية
HADIYAH

المختصر في آداب وأحكام زيارة المسجد النبوي

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على نبينا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين.

پاشان:

ئەمە نامیلکەیەکی پوختە سەبارەت بە ئاداب ورەوشت وحوکمەکانی سەردانیکردنی مزگەوتی نەبەوی، بەپەرۆش بووین لەسەر ڕوونکردنەوەی زۆرینەی ئەو شتانەی سەردانیکاری مزگەوتی نەبەوی پێویستیەتی.

داواکارین لە خوای گەورە بە ئیخلاس ودڵسۆزی لە پێناو زاتی پیرۆزی ئەو بێت، وهەموو مسوڵمانان سوودی لێ ببینن.

لیژنەی زانستی لە کۆڕگەی خزمەتگوزاری بڵاوکراوە ئیسلامیەکان بە زمانەکان - جمعیة خدمة المحتوى الإسلامي باللغات-.

پوختەیەك
لە ئاداب وڕەوشت وحوكمەكانی سەر دانیكر دنی مزگەوتی نەبەوی

هدية HADIYAH

1 سەردانیکردنی مزگەوتی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- سوننەتە، وکاتێکی دیاریکراوی نییە، وبەشێك نییە لە کردەوەکانی حەج، وواجب نییە لەسەر حاجیەکان -بە پیاوان وئافرەتانەوە- سەردانی گۆڕی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- وگۆڕستانی بەقیع بکەن.

2 ڕێگەپێدراو نییە گەشتی تایبەت بکرێت تەنها بۆ سەردانیکردنی گۆڕی پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-**، چونکە گەشتی تایبەت بۆ ئەنجامدانی پەرستن؛ نابێت بۆ سەردانیکردنی گۆڕەکان بێت، بەڵکو دەبێت تەنها بۆ سێ مزگەوت ئەنجام بدرێت، **پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:** «سەفەری تایبەت* ئەنجام مەدەن مەگەر بۆ سێ مزگەوت نەبێت: ئەم مزگەوتەی من -مزگەوتی نەبەوی-، ومزگەوتی حەرام، ومزگەوتی ئەقسا». *(سەفەری تایبەت: مەبەست لێی سەفەر وگەشتێکە بۆ پەرستن ونزیکبوونەوە لە خودا ئەنجامبدرێت) رواه البخاري (١١٨٩) ومسلم (٨٢٧). ئەو کەسەی لە مەدینەوە دوورە ڕێگەپێدراو نییە گەشتێکی تایبەت ئەنجام بدات تەنها بە مەبەستی سەردانیکردنی گۆڕەکان، بەڵکو ڕێگەپێدراوە ئەم گەشتە تایبەت ئەنجام بدات بە مەبەستی سەردانیکردنی مزگەوتی نەبەوی ڕێزدار، وکاتێك دەگاتە نێو مزگەوتەکە دەتوانێت سەردانی گۆڕی پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** وهاوەڵان بکات، چونکە لەم حاڵەتەدا سەردانیکردنی گۆڕەکە شوێنکەوتەی سەردانیکردنی مزگەوتی پێغەمبەرە **-صلى الله عليه وسلم-** نەک بەتای بەتی ئەنجامدرابێت.

3 ڕێگەپێدراو نییە ئافرەت سەردانی گۆڕی پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** وگۆڕی تر بکات؛ چونکە پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** نەفرەتی کردووە لەو ئافرەتانەی زۆر سەردانی گۆڕستان دەکەن، ولەوەیە بەهۆی ئەم سەردانیکردنە تووشی هەندێك شتی ناشەرعی بن وەکو نارەزایی دەربڕین -نیاحە- وخۆ ڕازاندنەوە وهتد، بەڵام سوننەتە بۆیان زۆر سەڵات وسەلام بدەن لەسەر پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** لە مزگەوت وشوێنی تردا، ئەم سەڵات وسەلام دانە دەگاتە پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** ئەگەر ئافرەتەکە لە هەرشوێنێك بێت؛ چونکە پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** دەفەرموێت: «ماڵەکانتان مەکەن بە گۆڕستان، وگۆڕەکەم مەکەن بە شوێنی سەردانیکردن (شوێنی کۆبوونەوە وئاهەنگ گێڕان)، وسەڵات بدەن لەسەرم سەڵاتەکانتان پێم دەگات ئەگەر لە هەر شوێنێک بوون». هەروەها **-صلى الله عليه وسلم-** دەفەرموێت: «خوای گەورە هەندێک فریشتەی هەیە بەسەر زەویدا دەگەڕێن؛ سەلامی ئومەتەکەم دەگەیەنن بە من».

کاتێك دەچێتە نێو مزگەوتی نەبەوی؛ سوننەتە قاچی ڕاستی پێش بخات لە کاتی چوونە نێو مزگەوتەکەوە ودەڵێت: (اللَّهم افتح لي أبواب رحمتك) واتە: (خوایە دەرگای ڕەحمەتت لەسەرم بکەیتەوە)؛ هەروەکو چۆن دەیڵێت لە کاتی چوونە نێو هەر مزگەوتێکی تر.

هدية
HADIYAH

4 وچوونـە نێـو مزگـەوتـی پێغەمبـەر -صلـی الله علیـە وسـلم- زیکرێکـی تایبەتی بۆ دانەنراوە.

5 پاشـان دوو ڕکات نوێژی (سـڵاو کردن لە مزگەوت - تحیة المسـجد) ئەنجام دەدات.

6 وئەگـەر کاتـی نەهـی کـردن نەبێـت لـە ئەنجامدانـی نوێژی سـوننەت؛ دەتوانێـت بـە ویسـتی خـۆی دوو ڕکات نوێـژی سـوننەت ئەنجـام بـدات، پێغەمبەری خـودا **-صلی الله علیە وسلم-** دەفەرموێت: «نوێژکـردن لـەم مزگـەوتـەی من خێـری زیاترە لە هـەزار نوێژکردن لەمزگەوتەکانـی تـر، جگە لەمزگـەوتـی حـەرام نەبێت». رواه البخاري (١١٩٠) ومسلم (١٣٩٤).

7 وپێویسـتە هـەوڵ بـدات وبـە پـەرۆش بێت لەسـەر ئەنجامدانـی نوێژ لە (ڕەوزە-الروضة) -ئەمیش شوێنێکە لە نێوان مینبەری پێغەمبەر **-صلی الله علیە وسلم- وژوورەکەی-**؛ ئەگەر ئاسـان بوو، چونکە **-صلی الله علیـە وسـلم- دەفەرموێـت:** «لە نێوان ماڵەکـەم ومینبەرەکەم باخێکە لە باخەکانی بەهەشت». رواه البخاري (١١٩٥) ومسلم (١٣٩٠).
ئەگـەر ئاسـان نەبـوو بۆی؛ دەتوانێـت لـە هـەر شـوێنێکی مزگەوتەکـە نوێـژ بـکات، ئەمـە لە کاتێکدا ئەگـەر نوێژی بە کۆمـەڵ نەبێت، چونکە ئەگـەر نوێـژی بـە کۆمـەڵ بـوو ئـەوا پێویسـتە بەپـەرۆش بێت لەسـەر ڕیـزی یەکـەم لـە پشـتی ئیمام؛ چونکـە بەڵگەکان بە شـێوەیەکی گشـتی ئاماژە بۆ ئەمە دەکەن.

8 وئەگەر بیەوێت سەردانی گۆڕی پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** وگۆڕی دوو هاوەڵەکەی بکات:

بەرامبەر بە گۆڕی پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** بە ڕێز ولەسەرخۆییەوە دەوەستێت، ودەنگی نزم دەکاتەوە، پاشان سەلام لە پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** دەکات ودەڵێت: (السلام عليك يا رسول الله ورحمة الله وبركاته) واتە: (سڵاو وسەلام لە تۆ بێت ئەی پێغەمبەری خودا لەگەڵ ڕەحمەت وپیرۆزی الله)، وئەگەر بڵێت: (أشهد أنك رسول الله حقاً، وأنك قد بلّغت الرسالة، وأدّيت الأمانة، وجاهدت في الله حق جهاده، ونصحت الأمة، فجزاك الله عن أمتك أفضل ما جزى نبياً عن أمته) واتە: (شاهێدی دەدەم بە ڕاستی تۆ پێغەمبەری خودایت، وپەیامەکەت گەیاند، وسپاردەکەت بەجێگەیاند، ولە پێناو خوای گەورە کۆشش وجیهادت بەرپا کرد بەو شێوەیەی پێویستە بەرپا بکرێت، وئامۆژگاری ئومەتت کرد، خوای گەورە پاداشتت بداتەوە بەهۆی ئەوەی پێشکەشت کرد بۆ ئومەتەکەت بە باشترین پاداشت لەوەی خوای گەورە دەیبەخشێت بە پێغەمبەران بەهۆی ئەوەی پێشکەشیان کرد بە ئومەتەکانیان)؛ ئەوا ئەمیش ئاساییە.

پاشان تۆزێك دەچێتە لای ڕاست وسەلام لە ئەبو بەکری سدیق دەکات -ڕەزای خوای لێبێت-.

دواتر تۆزێك دەچێتە لای ڕاست وسەلام لە عومەری کوڕی خەتاب دەکات، ئیبن عومەر -ڕەزای خوایان لێبێت- ئەگەر سەلامی بکردایە لە پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** و هاوەڵەکانی زۆر جار لەمە زیاتری نەدەووت: (السلام عليك يا رسول الله، السلام عليك يا أبا بكر، السلام عليك يا أبتاه) واتە: (سەلامت لێبێت ئەی پێغەمبەری خودا، سەلامت لێبێت ئەی ئەبو بەکر، سەلامت لێبێت ئەی باوکە)؛ پاشان دەڕۆیشت.

ونابێت زۆر بوەستێت یان نزا بکات لە لای گۆڕی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- وگۆڕی هاوەڵەکانی، مالیك ئەمەی بە مەکروهـ داناوە، ودەڵێت: بیدعەیە وهیچ یەکێك لە پێشینان نەیکردووە، وکۆتایی ئەم ئومەتە چاك نابێت مەگەر بە ئەو شتە نەبێت کە بووە هۆکاری چاکبوونی یەکەمینەکانی.

ئەوەی هەندێك لە سەردانیکاران ئەنجامی دەدەن وەکو بەرزکردنەوەی دەنگ لە لای گۆڕی پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** وزۆر وەستان لەوێ؛ ئەمە پێچەوانەی ڕێساکانی شەریعەتە، **خوای گەورە دەفەرموێت:**

(يا أيها الذين آمنوا لا ترفعوا أصواتكم فوق صوت النبي ولا تجهروا له بالقول كجهر بعضكم لبعض أن تحبط أعمالكم وأنتم لا تشعرون ، إن الذين يغضون أصواتهم عند رسول الله أولئك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوى لهم مغفرة وأجر عظيم)

(ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هێناوە دەنگتان بەرز مەکەنەوە بە سەر دەنگی پێغەمبەردا ﷺ وە بە دەنگی بەرز قسەی لەگەڵ مەکەن وەك دەنگ بەرز کردنەوەتان لەگەڵ یەکتریدا، نەوەکو کردەوەکانتان بەتاڵ ببێتەوە وخۆشتان هەستی پێنەکەن ،
بێگومان ئەوانەی دەنگیان نزم دەکەنەوە لەخزمەتی پێغەمبەردا ﷺ ئەوانە ئەو کەسانەن خوا دڵیانی زاخاو داوە وپاکی کردوەتەوە بۆ تەقوا وخواناسین، لێخۆشبوون وپاداشتی گەورەیان بۆ هەیە) **(الحجرات ٢-٣)**

. چونکە زۆر وەستان لە لای گۆڕی پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** وزۆر دووبارە کردنەوەی سەلامکردن دەبێتە هۆی قەرەباڵغی وژاوەژاو وبەرزبوونەوەی دەنگ لە لای گۆڕەکەی، وئەمە پێچەوانەی ئەوەیە کە خودا بڕیاری لەسەر داوە لە شەریعەتدا بۆ مسوڵمانان لەم ئایەتە دامەزراوانەدا، وپێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** ڕێزدارە بە زیندوویتی ومردوویتی، بۆیە نابێت ئیماندار لە لای گۆڕەکەی شتێك بکات کە پێچەوانەی ئاداب وڕەوشتی شەرعییەکان بێت.

وئەوەی هەندێك لە سەردانیکاران وخەڵکی تر ئەنجامی دەدەن وەکو بەپەرۆشی لە سەر نزا کردن لە لای گۆڕەکەی، ولە کاتی نزاکەدا ڕوو دەکەنە گۆڕەکە ودەستەکانیان بەرز دەکەنەوە؛ بە هەمان شێوە ئەمیش پێچەوانەی ڕێبازی پێشینی چاکە لە هاوەڵانی پێغەبەری خودا وئەوانەی شوێنیان کەوتن بە چاکە، بەڵکو ئەم کارەیان بیدعە وداهێنراوی تازەیە.

هەندێك لە سەردانیکاران لە کاتی سەلامکردن لە پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** دەستی ڕاستیان دەخەنە سەر دەستی چەپیان لە سەرەوەی سنگیان یان لە ژێرەوەی وەکو شێوازی نوێژکردن؛ ئەم شێوازە ڕێگەپێدراو نییە لە کاتی سەلامکردن لە پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-**، چونکە شێوازی زەلیلی وملکەچی وپەرستنە وتەنها دەبێت بۆ الله ئەنجام بدرێت هەروەکو ئیبن حەجەر دەیگێڕێتەوە لە زانایانەوە لە کتێبی الفتح دا.

ونابێت هیچ یەکێك مەبەستی نزیکبوونەوە بێت لە الله بە مەسحکردن بە سەر چوارچێوەی ژوورەکەدا، یان تەواف کردن بە دەوریدا، ونابێت داوای هیچ شتێك لە پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** بکات، ونابێت داوای شیفای لێبکات و هاوشێوەی ئەمە لە داواکانی تر؛ چونکە مرۆڤ دەبێت بە تەنها لە الله بپاڕێتەوە وبە تەنها داوای بە هاناوە هاتن لە ئەو بکات.

هدية
HADIYAH

9 سەردانیکاری مەدینە لە کاتی بوونی لە مەدینەدا؛ سوننەتە سەردانی مزگەوتی قوبا بکات ولەوێدا نوێژ بکات، چونکە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەچوو بۆ ئەو مزگەوتە بە سواری وبە ڕۆیشتن لەسەر پێ ودوو ڕکات نوێژی تێدا ئەنجام دەدا، لە سەهلی کوڕی حونەیفەوە کە پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: «هەرکەسێك لە ماڵەوە دەستنوێژ بگرێت پاشان بێت بۆ مزگەوتی قوبا، ونوێژی تێدا ئەنجام بدات ئەوا پاداشتی وەکو پاداشتی عومرە کردنێک وایە».

هدية
HADIYAH

10 هەروەها سوننەتە پیاوان سەردانی گۆڕەکانی بەقیع بکەن -ئەمیش گۆڕستانێکە لە مەدینەدا- وگۆڕەکانی شەهیدەکان، وگۆڕی حەمزە -ڕەزای خوای لێبێت-؛ چونکە پێغەمبەر **-صلى الله عليه وسلم-** سەردانیانی دەکرد ونزای بۆیان دەکرد، هەروەها پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- فەرموویەتی: «من نەهیم لێکردن لە سەردانیکردنی گۆڕەکان، بەڵام سەردانیان بکەن چونکە دەبێتە هۆی ئەوەی قیامەتتان بە بیر بهێنێتەوە»، وکاتێك سەردانیان دەکات هەروەکو لە کاتی سەردانیکردنی گۆڕەکانی تر؛ ئەم نزایە دەڵێت: (السلام عليكم أهل الديار، من المؤمنين والمسلمين، وإنا إن شاء الله بكم لاحقون ويرحم الله المستقدمين منا والمستأخرين، نسأل الله لنا ولكم العافية) واتە: (سەلام لە ئێوە بێت نیشتەجێبووانی ئەم شوێنە لە ئیمانداران ومسوڵمانان، وئێمەیش بە ویستی الله دەگەین بە لای ئێوە، خوای گەورە ڕەحم بکات بە ئەوانەی لە پێشووتر چوون وبە ئەوانەیش لە داهاتوودا دێن -بۆ ئەم شوێنە-، داواکارین خوای گەورە عافیەت وسەلامەتی ببەخشێت بە ئێمە وبە ئێوەیش).

11 بێگومان مەبەست لە سەردانیکردنی گۆڕستان بۆ بە بیر هێنانەوەی قیامەت وچاکەکردنە بەرامبەر بە مردووەکان ئەمیش بە نزا کردن بۆیان، هەروەها شوێنکەوتنی سوننەتی پێغەمبەرە -صلى الله عليه وسلم-؛ ئەمە سەردانیکردنی شەرعیە.

12 بەڵام سەردانیکردنیان بە مەبەستی نزا کردن لە لای گۆڕەکانیان، یان داوا کردن لە الله بە پلەی ئەوان وهاوشێوەی ئەمە؛ ئەمە سەردانییەکی خراپە وبیدعەیە نە خوای گەورە بڕیاری لەسەر داوە لە شەریعەتدا ونە پێغەمبەرەکەی -صلى الله عليه وسلم-، هەروەها پێشینی چاك ئەم کردەوەیان ئەنجام نەداوە، سەبارەت بە داوا کردنی پێویستی یان شیفای نەخۆشی لە مردووەکان یان هاوشێوەی ئەمانە؛ ئەمە شیرکی گەورەیە.

هدية
HADIYAH

خوێنەری بەڕێز ئەمە لە هەندێك لە فەرموودە هەڵبەستراو وساختەكانە لەم بابەتەدا بۆ ئەوەی بیانناسیت وهۆشدار بیت لە هەڵخەڵەتاندن پێیان:

- یەكەم: (من حج ولم یزرني فقد جفاني) واتە: ئەوەی حەج بكات وسەردانی من نە كات؛ ئەوا وشك وسارد بووە بەرامبەرم.
- دووەم: (من زارني بعد مماتي فكأنما زارني في حیاتي) واتە: ئەوەی لە پاش مردنم سەردانم بكات وەكو ئەوە وایە لە كاتی ژیانم سەردانی كردبێتم.
- سێیەم: (من زارني وزار أبي إبراهیم في عام واحد ضمنت له على الله الجنة) واتە: ئەوەی سەردانی من وسەردانی ئیبراهیمی باوكم بكات لە یەك ساڵدا ئەوا مسۆگەری بۆ دەكەم كە خوای گەورە دەیخاتە بەهەشتەوە.
- چوارەم: (من زار قبري وجبت له شفاعتي)، واتە: ئەوەی سەردانی گۆڕەكەم بكات؛ شەفاعەت كردنم بۆی مسۆگەر دەبێت.

ئەم فەرموودانە وهاوشێوەكانی هیچ یەكێكیان بە دروستی لە پێغەمبەرەوە نەهاتوون -صلی الله علیه وسلم-. عوقەیلی دەڵێت: لەم ڕوانگەیەوە هیچ فەرموودەیەكی سەحیح ودروست نەهاتووە، ئیبن حەجەر لە (التخلیص)دا دەڵێت: -پاش ئەوەی زۆر لەم گێڕانەوانەی باسكرد- ڕێگاكانی ئەم فەرموودەیە هەمووی لاوازە. سەردانیكردنی مزگەوتی نەبەوی لە پێش یان لە پاش حەج وعومرە؛ سوننەت نییە وكاملێتی نییە بۆ ئەنجامدانیان، چونكە سەردانیكردنی مزگەوتی نەبەوی سوننەتێكی ڕەهایە،بۆیە ئەگەر حاجی یان عومرەكار سەردانی نەكات هیچ گوناهبار نابێت، وهیچ پەیوەندییەك نییە لە نێوان حەج یان عومرە وسەردانیكردنی مزگەوتی نەبەوی چونكە ئەمەی كۆتا پەرستنێكی جیاواز وسەربەخۆیە. ئەوەی حەج یان عومرە دەكات پابەند نەكراوە بە سەردانیكردنی مزگەوتی نەبەوی، هەروەها ئەوەی سەردانی مزگەوتی نەبەوی دەكات پابەند نەكراوە بە ئەنجامدانی حەج یان عومرە، بەڵام ئەگەر لە گەشتێكدا حەج وعومرە ئەنجام بدات وسەردانی مزگەوتی نەبەویش بكات؛ ئەمە ئاساییە

هدية
HADIYAH

سەرپێچیەکان لە کاتی سەردانیکردنی مزگەوتی نەبەوی

1. مەسح کردن بە دیوار یان بە شیشە ئاسنیەکان لە کاتی سەردانیکردنی گۆڕی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، وبەستنەوەی بەن وهاوشێوەکانی بە پەنجەرەکانەوە؛ بۆ بەدەستهێنانی پیرۆزی وبەرەکەت.

بەرەکەت وپیرۆزی لەوەدایە کە خوای گەورە وپێغەمبەرەکەی -صلى الله عليه وسلم- لە شەریعەتدا بڕیاریان لەسەر داوە نەك لە

2. ڕۆیشتن بۆ ئەشکەوتەکان لە شاخی ئوحود وبۆ ئەشکەوتی حەڕا وثەور لە مەککە؛ وبەستنەوەی پارچە قوماشێك بە شتێکەوە لەوێ ونزا کردن بە شێوەیەك کە خوای گەورە ڕوخسەتی پێ نەداوە وئەرکی قورس خستنە ئەستۆ لەم کارانەدا.

3. داوا کردن لە مردووەکان لە کاتی سەردانیکردنی گۆڕستانی بەقیع وگۆڕستانی شەهیدەکان وفڕێدانی پارە لەوێ؛ بۆ نزیکبوونەوە لێیان وبە دەستهێنانی بەرەکەت وپیرۆزی لە مردووەکانەوە.

4 هەموو ئەمانە هەڵەی زەقن، بەڵکو شیرکی گەورەن هەروەکو زانایان باسیان کردووە، هەروەها بە بەڵگەی قورئان وسوننەتی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-؛ چونکە پەرستن تەنها دەبێت بۆ الله ئەنجام بدرێت ونابێت هیچ پەرستنێك بۆ جگە لە الله بێت وەکو نزاکردن وسەربڕین ونەزرکردن و هاوشێوەیان؛ **هەروەکو خوای گەورە دەفەرموێت:**

(وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) (البينة ٥)

واتە: لەگەڵ ئەوەیشدا- کە فەرمانیان پێ نەدرا بوو مەگەر بەوەی کە پەرستشی خوا بکەن بە دڵسۆزی وملکەچی بن وخۆیان بە دوور بگرن لە هەموو بیرو باوەڕێکی خوارو خێچ.

وخودا زاناترە، وصلى الله وسلم على نبينا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين.

HADIYAH
HAJI & MU'TAMR'S GIFT

هدية
هدية الحاج والمعتمر

www.hadiyah.org.sa